

*Ära kunagi räägi iseendast:
see kõlab kas tühise uhkeldamisena
või rumala enesealandusena.
U. Eco "Eilse päeva saar"*

Alati on lootust. Karukoopas-lambakoplis Uus-Meremaa MM-il

Ehmatus Londonis

Kui meid Londonis Auklandi lennule ei lubata, siis on esimene mõte, et sellest ei tohi end häirida lasta. Selgub, et Eesti-USA viisavabadusest hoolimata on kahetunniseks vahemaandumiseks Los Angeleses vaja elektroonilist ESTA luba, kuid niisugusele piasiasjale ei ole meist keegi tähelepanu pööranud. Sõbralike Air New Zealandi töötajate juhendamisel jõuab **Tõnu** veel vahetult enne väljalendu Heathrow lennujaama netipunktis dokumendid korda ajada, kuid tema elukaaslase **Katre** ja minu passid osutuvad mittemasinloetavateks ja seega viisakõlbmatuteks. Vaatame lahkuvat **Tõnut** ja arutame, et rogaini MMi stardini 20. novembril on veel kaks nädalat ja küll kuidagi kohale saame. Mis juhtub lihtsamini kui oskame ette kujutada, sest Air New Zealandi lahked töötajad teevad ettepaneku vahetada piletid lisakuludeta(!) ümber hoopis Hong Kongi kaudu Auklandi suunduvale päeva teisele lennule. Küll on vabu kohti alles homseks, aga see on juba tühiasi. Niisiis lendab meie isepäine seltskond Uus-Meremaale kolme erinevat trajektoori pidi: **Tõnu** läbi Los Angelese, mina ja **Katre** Väike-Hiina kaudu ning **Rait** ja **Merle** väisavad teel Dubaid ja Bruneid.

Lennukis vaatan eespool istuvat kolmelapselist perekonda ja täiesti kohatult tuleb meelde just lõpetatud **Guy de Maupassanti** novell jõukast kaupmehes, kes suure armastuse ja ülejätkäiva armukadeduse tõttu meisterdas oma säravale abikaasale üheksa aasta jooksul seitse last, et niisugusel viisil naist seltskonnast eemal hoida ja ainult enesele pidada. Kaasa pidi siis ahelate murdmiseks valet vanduma, et üks lastest polegi koduse mehe oma. Kaupmees ei kulutanud palju sõnu, loobus aastateks perest ning andis naisele vabaduse, mida too kunagi ei kuritarvitanud. Mulle kui seiklevale kestvussportlastele oleksid taolised patriarhaalsed omandisuhted võõrad, kinnitan endale mitte just kõige veendunumalt ja avan uue poolelioleva **Umberto Eco** raamatu "**Eilse päeva saar**", kus tegevus toimub **Uus-Meremaast** üldsegi mitte kaugel, põhja pool, 180 pikkuskraadi ja tänapäevaste **Saalomoni** saarte kandis. **Eco** paneb loo kangelased just kuupäevajoonel eilsesse vaatama, meiegi jaoks saab (maoorikeelne) **Valge Pilve Maa** kohaks, kus sügavam

pilguheit endasse võiks asjakohane olla. Erinevalt **Tönust** jääb **Hong Kongi** asendulennukil kuupäevaraja ületamata ja sellest on kahju.

Mitmepäevaseks veninud lennureis möödub meeleolukalt. **Katrele** meeldib suhelda ja vahetevahel suudan minagi seda kenasti teha, nii et aeg möödub rõõmsalt-jõudsasti.

Unistamas Jeruusalemmas

Oktoobri viimasel nädalal käisin **Isaki** ja **Jaakobiga** koolivaheajareisil Jeruusalemmas. Tegelikult olid sõidul kõik õnnestunult toimunud keskmäestikulaagri tunnused. Jooksin vähemalt kaks korda päevas, sooja oli 22-30C ja ainuke mure oli valvata, et lapsed hotelli basseinis liiga palju ei ujuks. Elasime vanalinna serval ja eriti meeldisid hommikutrennid, kui võtsin 120 tõusumeetrit Õlimäele, keerasin sörkides näo Mäetempli poole ja unelesin, kuidas siin ilmutusraamatuliku pärimuse kohaselt

Viimsel Kohtupäeval suureks sagimiseks läheb. **Kõigevägevam Karjane** pidavat just Õlimäel aegade jooksul elanud inim-lambukesed alates **Aadamast** paradiisi ja põrgu vahel ära jagama. Liiga ilus oli kõik. Vahejaotus tuleb peagi Uus-Meremaa künklikel lambakarja-

maadel, mõtlesin rõõmsalt. Kui see on katteta enesekindlus, küll siis karistada saan.

Kuid inimesed olid Iisrealis muserdunult väsinud. Pikk ja lõputuna näiv konflikt ning tänavatel plahvatavad pommid on jätnud jälje. Sain pikemale jutuotsale juutidest ujumistreeneri ja taksojuhiga, muslimist kooliõpetaja ja kristlasest haiglaõega ning neil kõigil oli oma rõõmutu lugu jutustada. „Sinu kui kõrvalseisjaga räägitakse“, ütles ilus noor juudi tüdruk basseini servalt, „omavahel me nõnda ei suhtle.“

Erinevalt juudi aladest, tundsin end Ida-Jerusalemmas, nagu ka Petlemmas ja teistes Palestiina omavalitsuspiirkondades, mõnevõrra ebamugavamalt. Eriti veel koos lastega. Kohalikud pöörasid teistsugusele, näiteks jooksjale, suurt tähelepanu, ja sageli ütlesid temperamentselt midagi. Millegipärast on kerge

ärevustunne saatnud mind kõikides islamimaades, kus seni käinud olen. Ei saa sealsetest inimestest nii palju aru, kui tahaksin. Paarkümnest koraani leheküljest ei piisa, peab edasi lugema.

Koju tulles selgus, et olin asfaldil jooksmisega liiale läinud, sest esmakordselt tekitas muret achilleuse piirkond paremal kannal, aga õnneks ei ole valu suur. Probleemid juba nagu profisportlasel - tuleb veel kuu vastu pidada ja siis algab jalga säästev suusatamine.

Mörad Põhjaasaarel

Maandume Auklandis 11 päeva enne starti, ootame lennujaamas tunnikesi Bruneist saabuvald särasilmseid **Merlet** ja **Raitu**, leiame hotellist üles rattatrennist naasnud **Tõnu** ja sõidame tasapisi alla lõunasse. Mäginne loodus on lummas, inimesed külalislakked, vaid protestantidest kolonistide ehituskunst ootamatult tagasihoidlik. Emakesele Inglismaale sarnanevat või ammugi siis viinilikku arhitektuurset lopsakust, vahemerelist

elegantsi või alpilikku maitsekat detailirikkust siinsetes hoonetes ei kohta. Tundub, et uusmeremaalased ei taha loodusega konkureerida, teades, et seda võistlust ei ole võimalik võita. Järjekordse elamuse pakub Põhjaasaare keskosas kulgev autotee – see kulgeb täiesti korra-

päratus kausjate orgude süsteemis, kusjuures on tunne, et künkaid ei olegi, vaid algsele tasandikule on hiiglasliku lusikaga lõputu arvu auke kaevatud. Jookseme, matkame ning püüame kohaneda kohalike oludega. Saame mitmel päeval mägedes ja liustikel ootamatult külma tuult ja vihma ning hiljem selgub, et sellest kogemusest on kasu. Meeldivalt terav lõunapoolkera päike tõuseb harjumuspäraselt idas ja maandub läänes, aga keskpäeval asub hoopis põhjas. Olen orienteerumise ajal harjunud lõunapäikest suunanäitajana kasutama, siinse paari nädalaga aga ei õpigi ümber. Tuleb panustada kohapealt ostetud lõunapoolkera pöidlakompassile.

Siis juhtub midagi üllatavat. Mitte küll järsku, sest muutused on vaikselt igapäevased, aga tulemus on ikkagi ootamatu. Esimese reisinädala lõpus jääb üks tugev kaaslane aina süngemalt

tasasemaks ja lõpuks vaikib sootuks. Kõik mõistavad, et midagi on valesti, aga teemat lahti arutada ei suuda. Keegi kellelegi halvasti ei ütle, vähesed naljadki on ettevaatlikult heatahtlikud, kuid õhk muutub rusuvamaks. Ilmselt on tõesti nii, et grupikogukonna tugevus ei seisne mitte niivõrd üksikliikmetes ja nende individuaalses võimekuses, vaid eeskätt selles, kuidas kaaslased omavahel suhtlevad, üksteist toetavad ning täiendavad. Me ei suuda järgneva nelja pika reisiväeva jooksul heale peresuhtele omaselt probleeme selgeks rääkida ja kahju on vaadata, kuidas võistkond kodust kaugel murenema hakkab.

Kompromiss modelil

Kaks päeva enne MMi starti toimuva ametliku modelli käigus pinged kulmineeruvad ning võistlusolukorra jälgendamise-treening

jääb ühiselt lõpetamata. Vaatan lainetavate kungaste taha kaugeneva kaaslaste selga ja järgmise kahe tunni vältel tundub, et *the Fellowship is broken* (J.R. Tolkien) ning Salomoni meeskond läheb rajale kahekesi. Kirju on Issanda loomaaed ja kõigil koht

päikese all, mõtlen modelli järjekordsel tõusul keppidega tööd tehes ja enese käitumise üle järele mõeldes. Kuuma ilma tõttu oli hea kaaslane pannud jalga lühikesed püksid, aga nendega ei ole (vähemalt meie jaoks!) lõunamaised ogatihnikud läbitavad. Pidime ajutiselt lahku minema, meil aga on seda varasematel võistlustel minu jaoks liiga kergekäeliselt juba korduvalt juhtunud. Uuesti kokku saades olen ärritunud ja hakkasin seletama, et miks ja kuidas peab meeskond koos liikuma. Ilmselgelt vale aeg, koht ja toon niisuguseks moraalilugemiseks. Tugev kaaslane keerab vaikides selja ja eemaldub. Jääme kahekesi. Kaotan koheselt järje kaardil ja eksime. Midagi ei saa enam aru – tundub, et karjaaiad on uues kohas, vegetatsioon vale, mäed liiga järsud. Mõtted on laiali ja kuidagi eksleme koju. Nüüd on küsimus, kas pärast niisugust provotseerimist hakkab vaikiv suhtehaav paranema või mitte. Mingi selgus peab tulema. Õnneks suudame enne harjutuspaigalt lahkumist vana haisva lauda juures lõpuks omavahel rääkida ning kokkuleppele jõuda, et hooaja lõpetame väarikalt ja kolmekesi koos. MM ei alga just paljutöötavalt, kuid ... *there is always hope* (J.R.T), kinnitan endale kunagi nii pähe kulunud lauset. Kangelassaaga muustrile omast kellegi ohvriks toomist ei toimu, nii et meie loos puuduvad heerosed ja juudased. Kokkuhoidval perekonnal võivad olla omad

saladused, jäägu nad meilegi. Aegade parima **Chicago Bullsi** peatreener **Phil Jackson** pidi hakkama saama **Micheal Jordani**, **Scottie Pippeni** ja **Dennis Rodmani** meeskonnaks sulatamisega, saame meilegi, küll selle vahega, et mängijateks kolm **Dennis Rodmani** ja treener **Jacksonit** ei ole.

Sport on sellel modelil küll teisejärguline, aga nii palju jääb meelde, et helerohelist ja ammugi tumerohelist kaardiosa tasub vältida, kui ogapõõsaste vahel just roomates liikuda ei taha; aiad ja teed võivad kaardil õigesti asetseda, aga pahatihti mitte; kindlaim saab olla kõrgusjoonte osas, aga need on 1:40 000 mõõtkava ja 20m sammu tõttu ikka väga üldistavad. Ning nii kui mõtted kaardilt eemale lähevad, järgneb eksimine ja see võib suurte kõrgusvahede tõttu vägagi kallis olla.

Start Cheviot's

Võistluspäeva viludal hommikul oleme väikelinnas varakult kohal. Kolmekesi. Selge ebalus on hinges, et kuidas rasked 24 tundi üksteise seltsis kannatada suudame, sest oleme eelneval nädalal kulutanud liigset energiat võistlusvälistele asjadele. Üks meist kaotas mitmeks päevaks söögiisu ja ega teisedki niisuguses olukorras laulupeo meeleolus olnud.

„Mis eesmärk teil siis rajal on?“ esitas **Merle** eelmise päeva õhtul küsimuse.

Kohman midagi ebaselget ja nüüd on minu kord vait olla. Ei meeldi enne starti tulemuste kohta lubadusi anda, kuigi endamisi

mõtlen sellele küll. Liatigi on viimaste päevade olukord olnud täiesti ebamäärane.

„Kui korralikult keskendume ja teeme hea soorituse, siis tuleb ka tulemus. Palju neid meie tasemel treeninuid siin ikka on“, ütleb teine hea

tugev kaaslane. Sümpaatne on reaalsusele tuginev enesekindlus.

Tõnu toob kolm tundi enne starti kaardid ja segaduses vaatame kõrgusjoonte räga ja punktide merd. Olen üsna häiritud, sest eelistan vaimselt pingelises olukorras pigem eraldi olla, nüüd peame väikest välilauda kohaliku kooli territooriumil viiekesi jagama. Õnneks haarab rajaplaneerimine endasse ja suurem närvilisus kaob. Modelil rääkis rajameister **Peter Squire**, et võitjad läbivad 100-110 km. Peame seda tegelikuks teekonnaks

(hiljem selgub, et ekslikult), nii et sirgjooneline plaan näeb järelkult ette 105km x 0.8≈85km. Esmakordselt peame arvestama joogipunktidega, kuna maastikul leiduv vesi on tarvitamiskõlbmatu. Olen varasematel nädalatel põhjalikult tutvunud siinsete rogainikaartidega ja jõudnud järeldusele, et nii punktiderikkal maastikul peaks optimaalne teekond välistama teravamad nurgad isegi kallite punktide juurde ning kriitiline on

tõusumeetrite minimeerimine. Modelil kogetud roheliste alade tõttu loobume kagunurgast, kuid siiski saame kõigi tegurite silmaspidamisel järjekindlalt ringe, mille pikkus 90 km kandis. Teeme lääneosas punktidest 88 ja 92 loobudes joone veel

otsemaks ja lõpuks on trajektoor paigas. Mägist tuulepealset rannikut soovime forsseerida päeval, seega algne üldsuund on läände. Juba närvilises ajahädas olles mõõdame kontrollajad kaardile, planeeritav jooksujoon jääbki märkimata, sööme **Katre** ja **Merle** kokatud pasta bologneset ja siis starti. Kui plaan on valmis, siis selles enam ei kahtle. Siin ilmanurgas on ööpäevane kestvusorienteerumine sündinud ja see annab MMle erilise võlu. Mitmed kaasvõistlejad 550st nimetavad eesootavat karukoopaks – no vaatame!

Vestlus nõlval

Liigume rahulikult ja pärast esimesi kilomeetreid teedel jõuame küngastele. Need ei ole küll päris mäed, niisugused paarisajameetri kõrgused muhud, aga tasandiku lapse jaoks ikkagi erilised. Mäletan, et teismelisena mõtlesin mitu korda, kuidas Eestisse võiks paar poolekilomeetrist mäekest ehitada. Siin on neid lõpmatult. Püüan aru saada, kuidas maastikul, mis

meenutab erineva suurusega munade jaoks mõeldud resti, kõige otstarbekamalt liigelda. Punkti 67 juures möödume kahest vanemast mehest, kellest üks loeb meie kottidel olevatelt numbritelt välja "Estonia" ja karjub lõbusalt: "**Ferrpaluuu!**" See on nii ootamatu, et „**Lukash Bauer!**" jääbki kurku. Rõõmsad tšehhi vanamehed kasutavad KP-sse 101 minekuks

vasakpoolsemat laugemat trajektoori ja palju meile ei kaota. On näha, et nad langevad ja tõusevad meist vähem. Sellest võrdlusest tulenevalt korrigeerin meie edasisi liikumisi: pigem mõnevõrra ringi ja kõrgust mitte kaotada.

Oleme hästi tulnud ja kontrollajast ligi kaks tundi ees, seega otsustame võtta juurde punktid 65, 70 ja 45. Vedelikku tarbime väga kokkuhoidlikult. KPse 105, 200m allpool meres oleva suure kaljumüraka juurde laskudes libisevad **Tõnu** ja **Rait** tasapisi eest ära. Veepuudus hakkab vist mõju avaldama. Langen riske võtmata järsul põõsasnõlval, kui erksalt mööduvad noor mees ja naine. Vaatan neid – kenad saledad inimesed, aga tunnen, et miski ei klapi. Liigun veel paarkümmend sammu allapoole ja siis taipan, mis on teisiti. Punkti juurest 400 meetrist tõusu alustades algatan vestluse.

“Hei! Kus teie seljakotid siis on?” ei suuda janune sõbralik olla.

“Üleval tee peal”, vastab poiss ladusas inglise keeles.

“Rogainis peate oma asju kogu aeg kaasas kandma.”

“Lugesin reeglitest välja, et varustust ei tohi maastikule täienduseks tuua, aga seljakottide ajutine mahajätmine ei ole keelatud.”

“Ei tea, oleme aru saanud, et varandus peab alati kaasas olema.”

Tüdruk paistab ehmuvat ja ütleb midagi vaikselt poisile. Nende samm on järsku palju aeglasemaks jäänud.

“Siin on igal pool seljakotid maas.”

Tahtsin just julgustada, et pange edasi ja tassige oma kotte edaspidi kaasas ja et meie küll ei

protesti, kuid niisuguse õigustuse peale jäävad sõnad keelele.

Tõnu lisab: “Numbreid teil ka ei ole.”

Tüdruk vajub veel rohkem longu.

“Poisid, kust te olete?” Noor mees on meiega jätkuvalt kannatlik.

“Oleme eestlased, aga teie?”

“Venemaalt.”

Mõlemal poolel puhkeb naer ja see jääb küll napilt viisakuse piiridesse. Tundub, et mahajäänud tüdruku entusiasm on saanud löögi. Pärast selgub vaheaegadest, et tegemist oli **Etsi (Eduard Pukkonen)** segavõistkondade soosikutega **Sergei Grushini** ja **Anastasia Galitarovaga**, kelle sooritus vist kõige paremini välja ei tulnud. Kahte kotti nägime tõesti maas vedelemas, aga alles hommikul varavalges. Hiljem kodus loen uuesti reeglid ja saan

jätkuvalt aru, et asju maastikule jätta ei tohi, aga **Lauri (Leppik)** selgitab, et rahvusvahelise alaliidu seisukoht sarnaneb **Sergei** arusaamale. Kui nii, siis tülitasime vene kolleege küll suuresti ilmaasjata.

Võitlused peas ja vee ääres

Esimese joogipunktini kaardi kirdeosas on stardist kaheksa tundi. See tähendab algselt kaasavõetud kahe liitri kasinat tarbimist, teades et nagoonii lõpeb esimene etapp parajas võlas. 2,5 tundi enne varude täiendamise võimalust on minul ja **Tõnul** jook otsas. Söön janust tingitud nõrkuse leevendamiseks, aga asi hakkab muutuma ebameeldivaks. Õnneks on ilm jahe.

KPs 70 näeme superveterane **Jukut (Tasa)** ja **Kivikat (Arvo)**, kes liiguvad reipalt, vaid silmaterad on suuremad kui tavaliselt. Nagu oleks midagi piisavalt ebatavalist just toimunud või parajasti käsil. Alles pärast finishit saame teada, et mõlemat: mehed olid äsja läbinud korraldajate poolt mittesoovitatud kitsal rannalõigul merilõvilise takistusriba ning juba kord pulsi ülessaanuna (üle 180 kuuekümnepäevastel meestel!) lõpetavad võistluse omas klassis auväärsel teisel kohal. Kuninglikud merilõvid leidsid endale väärilised vastased. Mul ei jää palju puudu, et lahkelt **Jukult** juua kerjata.

Vaatan eemalduvaid selgi ja peast käib läbi vana küsimus, et miks ma nimetan ühte neist tublidest meestest ees- ja teist hoopis perenime järgi?

Kunagi hoopis hiljem, juba kodus, leiab **Tõnu**, **Raidu** ja minu vahel aset umbes järgmise algusega mõttevahetus. Keegi meist on nimetanud ühte meie paljudest asendusliikmetest järjekordselt ainult liignime järgi.

"Mis põhjusel peab meie kunagist kaaslast ainult perekonnanime pidi kutsuma? Peale sinu ei nimeta keegi teda nõnda."

"Vabandust, enam ei kutsu. Ei viitsinud pikka nime kirjutada. Mul poleks midagi selle vastu kui keegi mind nõnda nimetaks."

"Mõnele sobib perekonnanimi lihtsalt paremini - näiteks **Rebane**. **Meeliseid** on nii palju, aga **Rebaseid** vaid üks."

"Kuid kas inimese kutsumise viis ei näita temasse suhtumist? Kas see ei väljenda soojust ja lugupidamist, aga ka vastupidist? Väarikas inimene määrab ise, mis moodi teda lähedaste ja sõprade seas kutsutakse. **Meelis** aktsepteerib oma levinud hüüdnime ja seetõttu on "**Rebane**" ju täiesti positiivne. Võin ka

teise näitega selgitada: kui kutsuksin oma töökolleege perekonnanimeti, siis millegipärast arvan, et enamus neist oleks juba kusagil mujal, ja mina seetõttu ilmselt samuti."

"Meil kutsuvad töö juures väga tihti inimesed üksteist perekonnanime pidi, ma ei ole aru saanud, et keegi oleks solvunud või ei austaks teist inimest sellepärast. Naine kutsub mind kogu aeg nõnda."

"Nojah, viimast väidet ei saa kasutada argumendina. Viisakas inimene ei ole võimeline teiste peresuhteid hindama. Vähemalt nii kaua, kui midagi nähtavalt valesti ei ole."

"Nimetamise viis sõltub ilmselt kultuuriruumist ja kogukonna struktuurist ja mitmest muust asjast veel. Saksa keeles on perenime kasutamisel neutraalsem tähendus kui meil ja ametkondlikus või sõjaväelises keskkonnas on see samuti igati enesestmõistetav."

"Te ilmselt ütlete, et lähen liiale, aga usun, et inimene on siis vaba, kui ta määrab ise oma nime ehk kutsumise viisi. Ei ole vahet, et kas mõisnik annab pärisorjale nime või Auschwitzhi laagriülem vangile numbri või Eesti Kodakondsus- ja Migratsiooniamet elanikule isikukoodi, ilma mida teadmata teda näiteks haiglasse vastu ei võeta - see kõik on ühteviisi alandav. Näiteks Hollandis ei ole võimalik, et riik nummerdaks oma suva järgi sealseid kodanikke (kuigi nimedeta ehk siis anonüümseid kirju võtavad nad seal küll millegipärast väga tõsiselt, meenub samas üks tööalane seik)."

"Olete mõelnud, millal hakkab **Ivan Turgenevi** lühiromaanis "Kevadveed" **Maria Nikolajevna** peategelast **Dmitri Pavlovitshi** järsku **Saniniks** kutsuma? Siis kui võluv kollektsoonäär tunnetab, et mees on alistunud."

"Semiootik **Umberto Eco** ütleb "Roosi nimes" umbes midagi niisugust, et inimesed ja muud nähtused - kõik kaob. Nad on nimi ja neist jääb ainult nimi. Ma küll tahan, et minu nime viitsiksite välja kirjutada."

Millegipärast kujutan, et niisuguste lõpumõtete peale ütleksid lõpuks mu kaaslased, et, **Karli**, sa tõesti lähed liiale.

Nagu näha, hiljem me ikka räägime omavahel. Kui mõnikord raskustega ja vahel väga emotsionaalselt. Ajan ise teemad mõttetult keeruliseks. Aga siiski võrreldamatult parem kui vaikimine.

Tühjendame **Raidu** koti tilgatumaks, kannatame veel mõnda aega, ja siis hakkame **Tõnuga** ojadest jooma. Mis sest, et korraldajad seda ilmselt tuhandete kariloomade fekaalreostuse ja

vulkaanilise sulfiidpinnase tõttu ei soovita ja **Rait** meid keelab. Kunagine sovjeet saab igal pool hakkama.

Kaardi kirdenurk on tehniline ja mäGINE. KPsse 83 minekul olen kasvavas janus ja vaatan teiste selgasid. **Tõnu** keerab loha järgi kaardile kandmata aeda pidi liiga vara üles nõlvale ja järsku tõuseb ookeanilt niisugune udu, et kõik kontrollivad vaated naaberküngastele jäävad ära. Õnneks ilmub paarisajameetise tõusu lõpus meie ette mingi mast ja saame aru, et oleme paralleelküngal. Kaotame vast 15-20 min, mitte palju rohkem. Teekond KP 56 – 60 tundub vaid paberil lihtne, tegelikkuses eksime udusel järsul nõlval korduvalt rohtunud teerajalt ja vaid vastutulevaid kaasvõistlejaid ära kasutades navigeerime kuidagi edasi. Pimedas ei tahaks siin küll olla. Esimesse joogipunkti W7 jõuame öö hakul parajalt kurnatutena, kuid korralik tankimine taaskäivitab elektrolüüsi ja ainevahetuse ning ärkame ellu. Olulisim, et võistluseelsed pinged ei ole seni mingilgi moel avaldunud. Räägime vähe, täpselt nii palju kui vaja ja oleme vägagi keskendunud.

Lammastega koplis

Valgustan tugevnevas viimas paarisajameetri kaugusel olevat vastasnõlva ja kusagil keset kausjat lagedat rohtlat hakkab silma väike täpjas helkurita KP.

“Sul ei oleks autol kaugtulesid tarviski. Rooli istudes paned **Lupine Betty** otsmikule ja sõidad.”

Rait on üheksakümnendate alguses “metsikut” taksot sõitnud, tema juba jagab autoasjandust. Liigume mööda loomarada punkti poole. Lambad on tänuväärsetl targad olevused. Esiteks on nad nõlvadele iga kümnekonna kõrgusmeetri järele tallanud rajad, mida mööda saab orvandeid ja ninasid välja joonistades väga hästi kõrgust hoides joosta ning teiseks on nende kümned tuhanded silmapaarid öises pimeduses meie pidevateks vaikivateks saatjateks. Hetkekski ei teki üksioleku tunnet siin ilusal võõral maal.

Öö hakul rivi muutub. Nihkun ette, **Tõnu** ja **Rait** on mõnevõrra tagapool. Olen tähele pannud, et mulle kohe meeldib esimesena joosta. Kuidagi uhkem ja jõulisem tunne, kuigi ega keegi seda kahjuks imetlemas ole. Hea on joosta, kui jaksad. Sellel hooajal on mitu korda tulnud pähe mõte, et niisuguses vormis pole ma kunagi varem olnud. Segavõiskondades on millegipärast teistmoodi. Olen sellel aastal lipanud **Viivi**, **Elo** ja **Merikesega** ja siis tundsin naisterahva sabas end tundide kaupa hästi. Kuhugi polnud kiiret. Aga tehnika veab meid alt. Kõigepealt purunevad **Tõnul** mõlemad trekkimisepid ja siis minul lõputuid aedu

ületades uus pöidlakompass. Mõnevõrra väsinud olemisega **Tõnu** saab ühe kepi **Raidult**, teise minult, mina enese jaoks harjumatu plaatkompassi omakorda **Tõnult**.

Kõledal harjal

50ndast 43sse jookseme kahe lühikeste pükstega mehe sabas. Tõuseme ligi 400m kõrgusele lagedale harjale, näkku puhub külm tugev tuul ja olemine on korraliku vihma tõttu läbimärg. Mehed jooksevad kiiresti, meie külmatunde peletamiseks samuti. Ületame ühte sadadest karjaaedadest ja saan järjekordse

ergutava elektrilöögi. Karjatan korraks, üks meestest pöörduv ümber ja hüüab midagi. Hea inimene, püüab lohutada, läheb südame alt soojaks. Mõnesaja meetri pärast karjub mees uuesti. Nüüd saame aru: "Do not follow us!".

Kõledas öös midagi lõbusat- me pole kümnetki minutitki koos olnud ja meestel jätkub energiat kõigega tegelemiseks. **Erik (Aibast)** või vennad **Eensaared** on meiega niisugustes olukordades küll leplikumad olnud. KP-st 43 suunduvad paljasjalgsed mehed 92e, meie 53sse. Hiljem vaatan vaheaegadest järele, et tegemist oli rogaini sünnimaa Austraalia kõrgeima, st viienda koha saanud duoga **Philip Whitten** ja **Joel Mackay**.

Pakime **Tõnuga** end Salomoni Goretex vihmariietesse, väga külm enam ei ole. **Rait** on aga endasse tõmbunud ja näeme, et tal on õhukeses rattakiles täiesti kehv. 53sse suundume mitte harjal, vaid nõlva mööda, et tuule eest kaitset leida. Siin on tõesti soojem, aga piisklevas pimeduses osutub läbitud vahemaa hindamine ja asukoha määramine keeruliseks. Hakkan kaugelt liiga vara legendijärgset nina otsima ja varsti ei suuda enam järsul nõlval üldse aru saada, kus oleme. Ruttu üles! Harjal on tõeliselt vastik, vihmatuul puhub millegipärast ainult näkku. Jookseme jätkuvalt lõunasuunas, kui näen kaugel suurt mitmekümnemeetrise veetankide süsteemi. Kaardil on 53 punktist edasi näha ehitist märkiv must kastike – kas tõesti oleme juba KPst mööda tulnud? Jään seisma ja üritan kaarti lugeda. Märgekülm tuul tahab mõistuse ära viia. **Rait** võtab kotist ellujäämiskile ja hakkab **Tõnu** abiga seda endale riiete alla kehale mässima. Jooksen üksinda mõnisada meetrit tagasi, kaugemalt tuleb mitu paari lampe, aga nad kõik paiknevad allpool. Järelikult

peaksime olema veel 43e ja 53e vahel, suudan end mõtlema sundida. Jooksen tagasi, **Raidu** külmetav nägu on ebatavaliselt tõsine.

"**Karli**, läheme siit minema!"

"Kui nüüd punkti kätte ei saa, siis läheme otse järgmisse!"

"Jookseme kiiresti, see on ainuke võimalus sooja saada!"

Sörgime hiiglaslikest veetünnidest mööda, neid pole kaardil, aga kuidagi siiski tekib tänu **Lupine Bettyle** ja kõrgusjoontele oletus meie asukohast. Harjal saab isegi öösel paremini hakkama, kui piiratud nähtavusega nõlval. Jookseme mööda laskuvat külgnina otsejoones punkti. Ohh, see läks õnneks! Enam me seljandikult ei lahku, kuigi tuul puhub aina laastavamalt. Hüüan teistele, et 10 minuti pärast saame siit põrgust minema. **Rait** räägib hiljem, et mõtles seal üleval, et peavad nüüd siis teised hakkama niisuguse asja pärast lilli tooma... Söön sooja saamiseks. Ilmselge, et võistluse viimaseks kolmeks tunniks mul enam batoone ja geele ei jätku, aga ikkagi pistan viimase võileiva suhu. Kuidagi tuleb see öö üle elada ja eks siis hommikul vaatab, mis saab.

Lõputõusul

Vihmatu koidik tervitab meid lõunaosa tasandikel. Tempo tõuseb. Oleme viimastel tundidel plaanist oluliselt kiiremini tulnud ja

seega võtame juurde KP61. Süda on paha ja kõht tühi, selg veriseks hõõrdunud ning varvas-
tel villid, mille plaasterdamiseks ei raatsi enam aega kulutada, vasak-
poolne esisäär valu-
salt paistes ning ainult parem achil-

leus valutab õige leebelt. Loetud tundide pärast on see vaid järjekordne mälestus ning praegu tuleb edasi minna. Keha on kannatamist õppinud ja seekord ei lähe isegi valuvaigisteid väga palju tarvis. Erinevalt varasemast ei ole ma tänast võistlust kordagi nautinud, sest pingutus on pidevalt piiripealne, aga tuju on siiski ülev. Eelnevatel võistlustel oleme raskel hetkel üksteist ergutanud, nüüd liigume peaaegu kogu aeg vaikides. Säde **Tõnu** ja **Raidi** silmeis ei ole kustunud ja seega ei ole tarvidust sõnaenergiat kulutada.

Esialgne linnulennuline 85km plaan nägi ette KP22 ja KP10 kaudu finishisse suundumist. **Tõnu** on kosunud, sest uurib juba pikemat

aega kaarti. Tean kogemustest, et midagi ülemäära tervislikku sellele ei saa järgneda.

"Võtame lõpetuseks punktid 46 ja 29 juurde."

"Sellel plaanil on jumet", suudan väljapakutu kiiruga üle vaadata.

Tõnu juurdleb kaardi kallal edasi.

"Käime ka 58ndas ära!", saavutusjanu ei jäta teda kunagi maha. Ammugi siis täna.

"See on üle 200m tõusta!", nii palju suudan veel kõrgusjooni kokku liita.

Rait ei süti: "Minge metsa!"

Jõuame 29ndasse 50 minutit enne lõppu ning **Rait** teatab:

"Kui siia maailma otsa on tulnud, siis läheme täisprogrammile!"

Asume 58 punkti tõusule. Vanem ja elukogenud **Ott (Rene Ottesson)** on mind seltsimehelikult valgustanud, et kui naisterahvas ütleb "ei", siis tegelikult tähendab see "jah". Nüüd **Rait** näitab, et ehk oleme kõik ühesugused.

Rõõmsa üllatusena oli **Tõnu** mulle tund varem pakkunud terve Marsi batoonid ja **Rait** pool geeli. Tundsin, kuidas süsivesikud rakkudes kärmesti glükolüüsi käivitasid ning adrenaliinist vedeldatud veri energia kehas laiali laotas. Lihastes oli hapnikku piisavalt ning nagu tavaliselt polnud piimhappes jälgegi. Olime lõputõusuks valmis. Läksime! All veel hüüan, et nüüd on ületatud selle MM-i viimane aed, poole mäe peal avan karjavärava, **Rait** teeb jätkuvalt musta tööd ja sulgeb selle ning anname rõõmsasti tuld. 21 minutit ja 220m tõusu lõpupunkti. Meeleolu on

suurepärane. Tipus avaneb pastoraalvaade maaliliselt kobrutavatele villatäpelistele karjamaadele ja Õlimäe pildid tulevad meelde. Allatulek on valus, pigem tõuseksin kaks korda, aga kannatan ära. Lõpusirgel tõstame tempot, mille peale **Rait** küsib, et kas 5 min/km on ikka tarvis. Viimasel 300 meetril ilmuvad kuskilt meie kõrvale soomlased **Ulla Silventoinen** ja **Seppo Mäkinen**, peatsed XO võitjad, ja siis läheb tõesti kiireks, sest sarnaselt Ukraina EMle segapaarile alla jääda ei soovi.

Maa peal tagasi

Pärast finishit istume auto juures kleepuval asfaldil ja joome taastumiseks-valu vaigistamiseks õlut. Tulemusi veel ei tea, aga

tunne on suurepärase. Enda üle on hea meel, aga veel rohkem rõõmustab teadmine, et saime meeskonnana suurepäraselt

hakkama. Me ei lagunenud laiali! Nii näiteks juhtus favoriitidest venelaste **Oleg Kalinini** ja **Mihhail Mokeikiniga**, kes öösel tülili läksid ja üksteisest lahkununa võistluse pooleli jätsid. Tunnen, et paremaks füüsiliseks soorituseks reserve ei jäänud. Dopamiin

ja serotoniin jõuavad kudedesse ja selle sõltuvustunde pärast olen siia tulnud. Üllatust peaaegu ei olegi, rahulolev rõõm vaid, kui kahe tunni pärast riputatakse kaela meesteklassi MMI pronksmedal – Eestile läbi aegade esimene poodiumikoht absoluutklassis – ja see on juba rohkem kauba peale. Medali tõi viimase suure künka vallutamise, sest niitõusime punktide osas kolmanda-neljanda koha jagamisele, aga uusmeremaalastest **Hamilton – Novis** kuus minutit varasema finisheerimise tõttu kuulub pronks meile. Suutsime korrata augustikuist EMI kolmandat kohta, kuid sinne konkurents teeb tulemuse palju hinnalisemaks – ja mõtlen jälle unistustele Ölimäel. Pigistasime endast peaaegu maksimumi ja kaotasime vaid ühele uusmeremaalasele(!), aga edestame kõiki austraallasi ja venelasi! Need kolm riiki on senistel MMidel selgesti domineerinud.

Väga ülekaalukalt võidavad kohalikud **Forne** (**Chris** on lisaks kahekordne seiklusspordi maailmameister) ja **Hagener** (viimane küll elab siin, aga on sünnilt sakslane), kes läbisid umbkaudselt 145 km meie 120 km (sh 5600 tõusumeetrit) vastu. Liikuisime tõusvalt, sest hilisem analüüs näitab, et enim jäime teise koha lõuna-aafriklastele **Mulder – Griesel'le** ja neljandatele uusmeremaalastele **Hamilton – Novis'le** alla päevavalge esimesel üheksal tunnil, öösel mitte ning viimasel kuuel valgel tunnil korjasime juba enim punkte. Agressiivsem rajaplaneerimine ning rohelise, st ogapõõsaste ründamine oleks võib-olla andnud võimaluse II koha eest võidelda, aga kindlam oli siiski ettevaatlik kohanemine uudsete oludega. Võistluseelsel nädalal tegime ise endal elu raskeks, aga hooaja olulisemaks stardiks suutsime end kokku võtta ja võõrastele mägedele alla ei vandunud.

Võistlusjärgne öö kujuneb ebameeldivaks. Keha väga ei valutagi, aga vaatamata ööpäevasele vedeliku kaotamisele higistan täiesti haiglaslikult. Vahtan kolm korda linu ja tekke, aga olemine on

koheselt uuesti läbimärg. Magan ja tunnen, kuidas tilgun. Midagi niisugust ei ole ma varem kogenud. Keha reageerib füüsilisele ja vaimsele survele ning nõuab ilmselt pingelangust.

Järgmisel päeval alustame pikka koduteed. Jällegi kolmes erinevas grupis. Unelen enne lennujaama minekut Christchurchi

kuulsas neogooti katedraalis (mille torn paar kuud hiljem maavärina käigus kokku variseb ja paarkümmend kirikulist enda alla matab) ja naudin botaanikaaias pikutades päikest. Viimane on nii

terav, et helesinise taeva taustal on selgesti näha, kuidas lähestikku seisvate võimsate puude latvadest väljakuumutatud niiskus pildiraamatulike aurupilvedena kõrgustesse tõuseb. Puud vist kõnelevad omavahel, piilun silmanurgast ja jään magama.

Ma ei saagi täpselt teada, mis võistluseelisel nädalal meie vahel juhtus. Hiljem kodus olles arutame omavahel tüli mustrit üldisemalt ning kuidas niisuguses olukorras üksteisega ümber käia, aga pingete täpsemad allikad jäävad avamata. On vaid mõtted ja oletused. Võib-olla sellest piisab ja kõigest ei peagi rääkima? Või tuleks **Eco** sõnu eirates end sõpradele rohkem avada? Ei tea. Õnneks on võiduuim järgnevatel nädalatel ja kuudel nii kõikehõlmav, et ebakõla-okas ainult teravdab seda.

Karli Lambot, detsember 2010 – juuli 2011

(Karli pildid allkirjadega on [SIIN](#), osa on võetud MM-i [kodulehelt](#))